

Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: *Το 'παράδειγμα' των Φιλοσοφικών Σχολών*

Ενότητα: Τα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια ως πρότυπα: το πρώτο ελλαδικό πανεπιστήμιο (1837)

Βασίλειος Φούκας
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Τα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια ως πρότυπα: το πρώτο ελλαδικό Πανεπιστήμιο (1837)

Βασίλειος Φούκας
Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής

Σεμινάριο 5ο

Ερώτηση:

Ποιο είναι το πρώτο ελληνικό Πανεπιστήμιο;

Ποιο είναι το πρώτο ελλαδικό Πανεπιστήμιο;

ΙΑ΄ ψήφισμα της Εθνοσυνέλευσης του Άργους 1829

*"Η Κυβέρνησις θέλει συστήσει Γαζοφυλάκιον [δηλαδή ταμείο], υπό την ιδίαν της άμεσον διεύθυνσιν, εις το οποίον θέλει αποτίθεσθαι τα από των ιερών Καταστημάτων συλλεγόμενα χρήματα (άρθρ. Α΄ και Β΄), προσδιωρισμένα εξηρημένως εις βελτίωσιν του Ιερατείου, εις προικισμόν του Ορφανοτροφείου, εις υποστήριξιν των Αλληλοδιδασκτικών Σχολείων, Σχολείων Τυπικών, Σχολείων ανωτέρας τάξεως δια τους Εκκλησιαστικούς, Πολιτικούς, ή δια τους αφιερωθησομένους εις την σπουδήν των τε **Επιστημών**, των τεχνών και της **φιλολογίας**, και εις σύστασιν δημοσίων Τυπογραφιών..."*

(Δημαράς, 1986, τόμ.Α΄, 24-25).

Σχέδιο Επιτροπής Παιδείας 1833

Δ. Περί Μουσείου [=περί Πανεπιστημίου]

Ίδιον ανθρώπου είναι να φρονή και να πράττη. Και η εις το φρονεῖν παιδείυσις της ανθρωπίνης ψυχῆς, δια φιλοσοφικῶν λόγων γινομένη, παρέχει εν ταυτῷ και την του πράττειν δύναμιν. Ἔργον δε του Μουσείου είναι να μύη τους νέους εις την φιλόσοφον ταύτην παιδείαν...

...Η δε φιλοσοφία ούσα απασῶν τούτων γεννήτρια και επιστάτρια, δεν συμπεριλαμβάνεται εις αυτάς...

...Επειδὴ δε πανταχοῦ επικρατεῖ η συνήθεια του να θεωρήται η απόλυτος επιστήμη ως τοιαύτη, δεν θέλομεν να νεωτερίσωμεν περιπλέον, και ταύτην μεν την επιστήμην, ως υπερτέραν των άλλων πρώτην τιθέντες...

- *Οι ακροαταί εν τω Μουσείω θέλουσι διαμένει τέσσερα έτη διδασκόμενοι. Μετά ταύτα δε δοκιμαζόμενοι, θέλουσι λαμβάνει το δίπλωμα, ο μεν του φιλολόγου, ο δε του ιατρού, ο δε των πολιτικών, ο δε του θεολόγου, αλλά πάντες το του φιλοσόφου, διότι η φιλοσοφία, ως είρηται, δι' όλων των λοιπών επιστημών ως δεσμός διέρχεται, την οποίαν, όστις δεν κατοπτεύση, και αν τυχόν όλα τα άλλα ήθελεν εκμάθει, δεν θέλει ωφεληθή εις τον βίον.*

[Υπογράφουν: Κ. Σχινάς, Α. Πολυζωΐδης, Ι.Π. Κοκκώνης, Αλ. Σούτσος, Φρασικλής, Ι. Βενθύλος]

Πρώτος οργανισμός του Πανεπιστημίου Αθηνών

Διάταγμα «Περί συστάσεως Πανεπιστημίου»,
Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος,
αρ. 86/ 31-12-1836 (12-1-1837)

Ο Θ Ω Ν.
Ε Λ Ε Ω Θ Ε Ο Υ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διὰ τοῦ ἀπὸ 6 (18) Φεβρουαρίου 1834 νόμου, ἐκανονίσασμεν ἤδη τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα μετὰ ταῦτα ἐβάλαμεν εἰς ἐνέργειαν καὶ τὰ πρὸς ἀνωτέραν μὲν ἐκπαίδευσιν προσδιωρισμένα ἀρμόδια εἰς τὴν προϋσαν τοῦ τόπου κατάστασιν σχολεῖα καὶ γυμνάσια, εὐκολύοντες οὕτω τὴν κτῆσιν τῶν παρασκευαστικῶν γνώσεων εἰς ὑψηλοτέραν ἐπιστημονικὴν μάθησιν. Ἐπιστάσης δὲ ἤδη τῆς ἐποχῆς πρὸς σύστασιν τοῦ πανεπιστημίου, ὑπερτάτου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, τὸ μὲν διότι ὑπάρχουσιν ἴσως ἤδη ἱκανοὶ ἀκροαταί, ἐφωδιασμένοι μὲ τὴν προκαταρκτικὴν παιδείαν, τὸ δὲ διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων διδασκάλων δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἀπὸ τὰς συσταθείσας ἤδη σχολὰς τῆς Ἰατρικῆς καὶ Θεολογίας, ἀπὸ τοὺς ὀφείλοντας νὰ παραδίδωσιν ὑπαλλήλους τῶν ἀνωτέρω κλάδων τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ τινὰς ἐκ τῶν μελῶν τῆς συσθεθείσης ἤδη ἐπιστημονικῆς ἐταιρίας, ἡ δὲ ἐνεστῶσα κατάστασις τοῦ ταμείου καθιστᾷ τέλος πάντων δυνατὴν τὴν τοιαύτην ἰδιαιτέραν δαπάνην· ἀκούσαντες τὴν διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν διὰ τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμμ. τῆς Ἐπικρατείας ἀπεφασίσασμεν καὶ διατάττομεν.

• **Ἰκανὸς ἀριθμὸς Φοιτητῶν**

• Ἰκανοποιητικὴ προκαταρκτικὴ ἐκπαίδευση

• **Ἀριθμὸς διδασκόντων**

• Οικονομικὴ κατάστασις

Άρθρ. 1.

Θέλει συστηθῆ δι' ὅλον τὸ κράτος Πανεπιστήμιον εἰς Ἀθήνας,
καὶ ἀνοιχθῆ ἐπίσημως τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ πάσχα 1837.

Πρὸς μνήμην δὲ τοῦ Συστήσαντος αὐτὸ θέλει φέρει τὴν ἐπι-
θυμίαν « Πανεπιστήμιον τοῦ Ὁθωμανοῦ ».

Ἀρθρ. 2.

Τὸ πανεπιστήμιον τοῦτο σύγκειται ἀπὸ τέσσαρας σχολὰς (facultés), δηλ.

Α'. Τὴν τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν, ὡς φιλοσοφίας, φιλολογίας μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἰδίως δὲ χημείας, φυσικῆς, ἀστρονομίας, τῶν διαφόρων μερῶν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, καταστατικῆς καὶ ἱστορίας μὲ τὰς βοηθητικὰς ἐπιστήμας αὐτῶν.

Β'. Τὴν τῆς θεολογίας.

Γ'. Τὴν τῆς ἰατρικῆς.

Δ'. Τὴν τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Τὸ πανεπιστήμιον ἐν γένει, δηλ. ἡ ἔνωσις ὅλων τῶν σχολῶν αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν κατὰστημα χάριν τῆς ὑψηλοτέρας ἐθνικῆς ἐκπαίδευσως.

Υπογράφουν...

Ἐν Ἀθήναις τὴν 31 Δεκεμβρίου 1836 (12 Ἰανουαρ. 1837)

Ἐν ὀνόματι καὶ κατ' ἰδιαιτέραν διαταγὴν τῆς Αὐτοῦ

Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως,

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον,

ΔΡΜΑΝΣΠΕΡΓ, Ι. ΡΙΖΟΣ, ΣΜΑΛΤΣ, ΔΡΟΣΟΣ ΜΑΝΣΟΛΔΣ,

Α. Ε. ΚΡΙΕΖΗΣ, Γ. ΔΑΣΑΝΗΣ.

Διάταγμα «Περί προσωρινού κανονισμού του εν Αθήναις συστηθησομένου Πανεπιστημίου», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, αρ. 16/ 14-4-1837 (26-4-1837)

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί συστάσεως τῷ πανεπιστημίου.

Ο Θ Ω Ν

Ε Λ Ε Ω Θ Ε Ο Υ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐδιδάσαμεν νὰ ἀφήσωμεν ἀμετάκλητον τὸ ἐν τῇ ἀπουσία Μας ἐλδοθέν διάταγμα τῶν 21 Δεκεμβρίου 1836 (12 Ἰανουαρίου 1837), περὶ συστάσεως τοῦ πανεπιστημίου, τὸ ὅποιον θέλομεν νὰ στερεωθῇ καὶ νὰ ἐπικυρώσωμεν, ὡς καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ περιεχομένους διορισμοὺς τῶν διδασκάλων, προσκαλέσαντες τὴν Γραμματεῖαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως νὰ Μᾶς ἀναφέρῃ κατ' ἐπανάληψιν περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως.

Εἰς τὴν ἀναφορὰν αὐτὴν, καὶ εἰς τὸ ἐπισημασμένον μετ' αὐτῆς σχέδιον ὀργανικοῦ διατάγματος περὶ τοῦ συστηθησομένου πανεπιστημίου παρατηρήσαμεν ἡδέως τὴν σπουδὴν περὶ τῆς θεμελιώσεως τοῦ ἀνωτάτου τούτου παιδευτηρίου τοιοιτοτρόπως, ὥστε νὰ ἐμπορέσῃ νὰ τελειοποιηθῇ κατὰ τὰς πραγματικὰς χρείας τοῦ Βασιλείου.

Μας βιβιωμένην, ἐπιδίδον συγχρόνως μὲ τὰ ὑποβεβηκότα εἰς αὐτὸ διδασκαλεῖα, καὶ ὠφελούμενον ἀπὸ τὴν πείραν τὴν πηγάζουσαν ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δὲ νὰ ἀποφύγωμεν μετ' ἐπιεικείας ὅλους τοὺς διορισμοὺς, οἱ ὅποιοι ἐμποροῦσαν νὰ προξενήσουσαν βλάβην εἰς τὴν ἐλευθερὰν ὀργανικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νέου παιδευτηρίου τούτου, ἐνομίσαμεν ὀρθόν·

1) Ἐκεῖνα μόνον τὰ μέρη τοῦ νέου σχεδίου νὰ ἐπικυρώσωμεν, τὰ ὅποια εἶναι κατάλληλα νὰ δημοσιευθῶσιν ὡς προσωρινὸς κανονισμὸς, ὅθεν καὶ ἐξεδώκαμεν διὰ τοῦτο τὴν ἡμέραν ἕνα τοιοῦτον.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς ἐπιεικείας διατυπώσεις τοῦ πανεπιστημίου καὶ τῶν σχολῶν του, θέλομεν διατάξαι τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς, ἣτις θέλει ἐπιφορτισθῇ τὴν διαίρεσιν τοῦ πανεπιστημίου εἰς σχολὰς, τὴν σημείωσιν τῶν διαφόρων κλαδῶν τῶν μαθημάτων ἐκάστης αὐτῶν, τοὺς διὰ τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν τήρησιν αὐτῆς ἀναγκαίους διορισμοὺς καὶ καθεξῆς. Ὅθεν ἐπιφορτιζόμεν τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματέα

Β΄.

Περὶ διδασκαλίας.

Ἄρθρ. 3.

Τὸ πανεπιστήμιον σύγκειται πρὸς τὸ παρὲν ἀπὸ τέσσαρας σχολῆς, δηλαδὴ

- 1) Τὴν τῆς θεολογίας,
- 2) Τὴν τῶν νομικῶν ἐπιστημῶν,
- 3) Τὴν τῆς ἱατρικῆς,

4) Τὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἄλλης ἐκκλησίου παιδείας.

Περὶ δὲ τοῦ ἂν ᾖ καταλληλότερον ἢ ὕχι, ἀντὶ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, νὰ τεθῶσι δύο ἄλλαι, ἢ νὰ διαίρεθῃ αὕτη εἰς τμήματα, ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς περισεύσης, τοῦτο, ὡς καὶ ἡ ἀηλωσις τῶν εἰς ἑκάστην σχολὴν ἀρκούντων κλάδων, ἀπόκειται εἰς τοὺς ὀρισμοὺς τῶν ὀριστικῶν διατυπώσεων τοῦ πανεπιστημίου, αἱ ὁποῖαι ἐ..δοθήσονται παρ' ἡμῶν ἐπομένως, καὶ πρὸς σύνταξιν, τῶν ὁποίων θέλομεν συστήσει μετὰ πολὺ ἰδιαιτέραν ἐπιτροπὴν.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 14 (26), Ἀπριλίου 1837.

Ο Θ Ω Ν.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδύσεως
Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας Α. Π Ο Λ Υ Ζ Ω Ϊ Δ Η Σ.

Δ Η Λ Ο Π Ο Ι Η Σ Ι Σ

Ἡ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΤΛ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Δηλοποιεῖ ὅτι,

Τὴν 3 (15) Μαΐου ε. ε. ἡμέραν δευτέραν θέλει γίνε
ἡ πρώτη ἔναρκξις τοῦ ἑλληνικοῦ πανεπιστημίου ὉΘΩΝΟΣ
Προσκαλοῦνται ἐπαιμένως ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ μαθητεῖν
σωσιν εἰς μίαν τῶν σχολῶν αὐτοῦ νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐκ
τὸν ἀνήκοντα σχολάρχην διὰ νὰ ἐγγραφῶσιν.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 26 Ἀπριλίου 1837.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδύσεως
Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας Α. Π Ο Λ Υ Ζ Ω Ϊ Δ Η Σ.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Φλωρεντία Αντωνίου
Θεσσαλονίκη, χειμερινό εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

